

Stanisław Jaworski

1906-1999

Absolwent Wydziału Nawigacyjnego z 1928 r., kapitan żeglugi wielkiej, dyrektor Biura Portowego GUM-u, kierownik Wydziału Holowniczo-Ratowniczego GAL-u, główny nawigator w Chipolbroku, kapitan statków PLO, autor podręczników.

Urodził się 5 sierpnia 1905 r. w Szmolajnach w powiecie Lidzbarskim (rodzice Antoni i Felicja z Silewiczów). Po maturze, w 1925 r., wstąpił na Wydział Nawigacyjny Szkoły Morskiej w Tczewie. Po zdaniu egzaminów końcowych i odbyciu obowiązkowej służby wojskowej w Marynarce Wojennej został zwolniony do rezerwy w 1930 r. w stopniu podporucznika.

Pracę otrzymał na statkach Polsko-Brytyjskiego Towarzystwa Okrętowego i Żeglugi Polskiej, w 1933 r. został kapitanem żeglugi małej¹, a w 1937 r. – z dyplomem kapitana żeglugi wielkiej² został dowódcą s/s „Puck”, następnie kolejno statków: „Tczew”, „Katowice”, „Wilno” i „Lida”. W 1937 r. otrzymał Medal za Ratowanie Ginących, ustanowiony w 1928 r. przez Prezydenta RP „celem nagradzania zasług położonych przy ratowaniu tonących oraz ofiar katastrof żywiołowych”³.

Od lipca 1939 r. był inspektorem nawigacyjno-technicznym w firmie maklerskiej Rotherth & Kiłaczycki w Gdyni, która w sierpniu przygotowywała do eksploatacji nowiutki, zamówiony w Holandii, kabotażowiec „Bug”.

Zmobilizowany 24 sierpnia 1939 r., mianowany dowódcą ORP „Smok”, brał udział w obronie Gdyni i Helu. Od 2 października 1939 r. do 30 stycznia 1945 r. przebywał w niewoli niemieckiej w oflagach: I C Nienburg, XVIII C Spittal i II C Woldenburg.

Po powrocie, od lipca 1945 r., był przez rok dyrektorem Biura Portowego Gdańskiego Urzędu Morskiego w Gdyni, a 14 maja 1946 r. został mianowany przez wiceministra żeglugi i handlu zagranicznego Kazimierza Petruszewicza⁴ (abs. WN z 1928 r.) kierownikiem reaktywowanego przez kapitanów Jaworskiego oraz Poinca Wydziału Holowniczo-Ratowniczego Żeglugi Polskiej (który

powstał w 1932 r.), z centralą przy ul. Portowej 15 w Gdyni i filią w Szczecinie. Zachował nazwę, ale działał pod zarządem GAL-u. Kpt. ż.w. Witold Poinc (abs. WN z 1930 r.) został zastępcą ds. ratownictwa okrętowego.

Zadaniem było przede wszystkim oczyszczanie portów i szlaków żeglugowych z wraków oraz innych przeszkód podwodnych. Nieco później otrzymał on również koncesję rządową na ratownictwo morskie. Koncesja ta, wydana przez Ministerstwo Żeglugi i Handlu Zagranicznego, zobowiązywała Żeglugę Polską, działającą przy GAL-u, do „organizowania we własnym zakresie i prowadzenia przez cały czas trwania koncesji na holownictwo również działalności jako przedsiębiorstwa ratowniczego wyposażonego w odpowiedni tabor ratowniczy zarejestrowany w spisach Lloyd’a”⁵. Pod koniec 1947 r. Wydział dysponował 13 holownikami i 14 jednostkami pomocniczymi nurkowymi. Pracowało na nich 205 osób. W 1948 r. przybyło kilka holowników, a zatrudnienie wzrosło do 380 osób.

Pod koniec 1949 r. „powstały zarządy portów – przedsiębiorstwa państwowe wspólne dla Gdańska i Gdyni, które przejęły

1 „Dziennik Bydgoski” 12.07.1933, nr 157, s. 4.

2 Biogram Stanisława Jaworskiego, w zbiorach Sali Tradycji UMG – D. 2777, s. 45.

3 Dz.U. 1928.37.351 z 25.03.1928 r.

4 Za: Jan Kazimierz Sawicki, *Ratownictwo morskie w Polsce 1920-1950*, tom I, Gdynia 2001, s. 359.

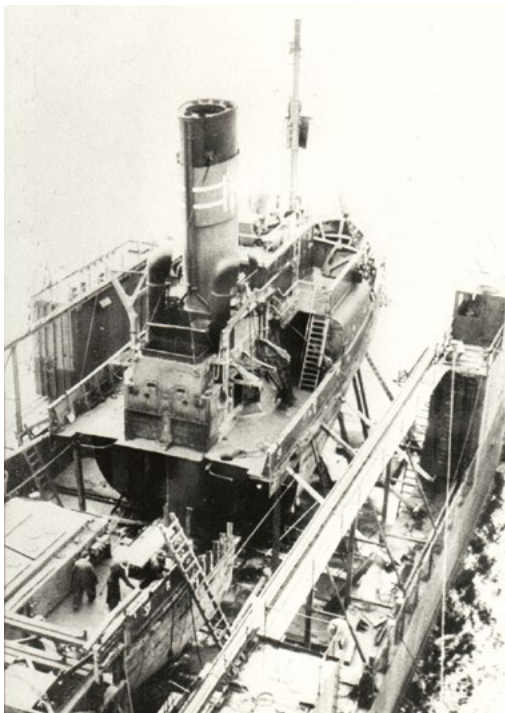
5 Hasło *Wydział Holowniczo-Ratowniczy*, oprac. Izabella Greczanik-Filipp, [w:] *Encyklopedia Gdyni*, Gdynia 2006.

sprawy portowych holowań i obsługę ruchu statków w portach – a więc to, co wcześniej gwarantowały licencje rządowe dla Wydziału Holowniczo-Ratowniczego Żegluga Polskiej SA, oraz pilotaż, który dotąd był ustawowym obowiązkiem urzędów morskich i kapitanatów portów⁶. Wydział utracił 75 proc. kadry i niemal cały tabor; pozostało 96 osób, holownik ratowniczy „Herkules” i baza nurkowo-wydobywcza „Neptunia”⁷. Z tych resztek powstało Polskie Ratownictwo Okrętowe, którego kierownikiem Wydziału Handlowego został kpt. Jaworski, a od w 1952 r. był inspektorem ds. odzyskiwania złomu z wraków wydobywanych przez PRO.

Od 1956 r. był głównym nawigatorem w Chińsko-Polskim Towarzystwie Maklerów Okrętowych w Gdyni, potem starszym inspektorem. W 1958 r. został wysłany do Jugosławii, do stoczni w Splicie, jako kierownik nadzoru technicznego przy budowie statków dla Chipolbroku: m/s „Chopin”, m/s „Zamenhof” i m/s „Moniuszko”.

Od 1962 r. dowodził statkami PLO. W 1972 r. przeszedł na emeryturę i został ławnikiem przy Odwoławczej Izbie Morskiej, w 1977 r. – zastępcą delegata ministra przy Izbie Morskiej w Gdyni.

W 1951 r. wydał książkę „O ładunkach w transporcie morskim”, a w 1955 r., razem z kpt. ż.w. Władysławem Lekkim (abs. WN

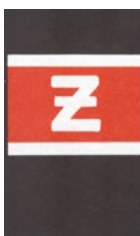

Przedłużanie holownika „Herkules”

z 1930 r.) oraz kpt. ż.w. Witoldem Poincem (abs. WN z 1930 r.), podręcznik „Stery okrętowe i ich obsługa”.

Odnaczony był w 1946 r. Złotym Krzyżem Zasługi (za wkład pracy przy uruchamianiu portu w Gdyni), w 1975 r. Medalem Zwycięstwa i Wolności. Zmarł 11 kwietnia 1999 r., spoczął na Cmentarzu Komunalnym w Sopocie.

Źródła: *Kadry morskie Rzeczypospolitej*, tom I, pod red. Jana Kazimierza Sawickiego, wyd. II, Gdynia 2000; „Dziennik Bydgoski” 1933, nr 157; *Encyklopedia Gdyni*, 2006; biogram Stanisława Jaworskiego (w zbiorach Sali Tradycji); „Biuletyn Stowarzyszenia Absolwentów Szkół Morskich” 1999, nr 7; Jan Kazimierz Sawicki, *Ratownictwo morskie w Polsce 1920-1950*, tom I, Gdynia 2001.

⁶ Jan Kazimierz Sawicki, *Ratownictwo...*, op. cit. s. 372.

⁷ Ibidem.